

🔗 موضوع: پوشش زن ایرانی در دوره قاجار

🔗 مدرس: حجت‌الاسلام و المسلمین دکتر مجید دهقان

📌 پوشش زنان قاجار به دلیل مواجهه با دُول خارجی، به سمت یک‌شکل شدن می‌رود.

▼ مهم‌ترین مسئله‌ی اندیشه دینی در ارتباط با زنان دوره‌ی قاجار، «حجاب» است. برای فهم حجاب باید زنانگی، مردانگی و ارتباط این دو در فضای اجتماعی را درک کنیم. اولین و مهم‌ترین منبع ما در بحث پوشش زنان قاجار، موزه‌های مربوط به پوشش زنان قاجار و سفرنامه‌های موجود از عصر قاجار است. عکس‌های قدیمی موجود از اوایل دوره قاجار و سفرنامه‌های آن دوره خبر از تنوع پوشش در تهران و سایر شهرهای بزرگ و همچنین روستاها و شهرهای کوچک می‌دهد و به مرور به دلیل مواجهه با دُول خارجی، پوشش زنان در تهران و شهرهای بزرگ به سمت یک شکل شدن می‌رود.

باور رایج این است که مسئله حجاب از دوره‌ی رضاخان سیاسی شد، اما در واقع سیاسی شدن مسئله حجاب از زمان اولین مواجهه ایرانیان با دُول خارجی بوده است.

▼ به طور کلی مسئله زنان و حجاب از همان ابتدای آشنایی با تجدد، از جمله مهم‌ترین مسائل اندیشمندان دینی ما بوده است. مفهوم حجاب در دوره قاجار با پهلوی متفاوت است، وقتی از حجاب در دوره‌ی قاجار صحبت می‌شود، منظور «پوشش صورت» و «خانه‌نشینی زن» است. نزاع اندیشمندان دینی قاجار تنها بر سر پوشش صورت است و به هیچ عنوان سخنی از پوشش بدن در این دوره مطرح نیست.

▼ تجددی که اندیشمندان دینی آن دوره فهم می‌کند، تجددی است که با دین همراه است و دین آن را می‌پذیرد. اما اندیشمندان دینی مسئله‌ی زنان را استثنا می‌دانند و با ادله‌هایی از خود اندیشمندان غربی به این نتیجه می‌رسند که تمدن اروپایی در زمینه زنان، ایده‌ی صحیحی ندارد؛ بنابراین اندیشه دینی در حوزه زنان ذیل اندیشه دینی سنتی قرار می‌گیرد و تحولات زنان در تجدد را برای جامعه‌ی ایران نمی‌پذیرد.

زنانگی در اندیشه دینی آن دوره چندان مفهوم مطلوبی نیست و زن به ابژه‌ی جنسی تقلیل پیدا کرده است؛ البته نه به آن غلظتی که در مطالعات فمینیستی جدید آمده است، اما به طور کلی در معرض ارتباطات و آسیب‌های جنسی است.